

Sygn. akt I UK 113/16

POSTANOWIENIE

Dnia 11 stycznia 2017 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Bohdan Bieniek

w sprawie z odwołania H. S.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w Z.
o prawo do emerytury górniczej,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 11 stycznia 2017 r.,
skargi kasacyjnej ubezpieczonego od wyroku Sądu Apelacyjnego w Katowicach
z dnia 5 listopada 2015 r., sygn. akt III AUa 2323/14,

**odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania i
zasądza od wnioskodawcy na rzecz strony pozwanej tytułem
zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego kwotę 270 (dwieście
siedemdziesiąt) zł.**

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny w Katowicach wyrokiem z dnia 5 listopada 2015 r. oddalił apelację H. S. od wyroku Sądu Okręgowego w G. z dnia 4 października 2013 r., oddalającego odwołanie od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w Z. z dnia 30 maja 2012 r., odmawiającej przyznania ubezpieczonemu prawa do emerytury górniczej.

Sąd drugiej instancji stwierdził, że praca ubezpieczonego nie mieści się w definicji pracy rzemieślnika zatrudnionego stale na odkrywce przy wykonywaniu bieżących robót montażowych, konserwacyjnych i remontowych, bowiem faktycznie

pracował jako malarz konstrukcji, również na malarni. Z tego względu nie pracował podczas urabiania węgla.

Ubezpieczony H. S. wniósł skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego w Katowicach, zaskarżając go w całości i zarzucając naruszenie:

- prawa materialnego, tj. art. 50c ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (dalej ustawa emerytalna) w związku z załącznikiem Nr 2 poz. 32 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 23 grudnia 1994 r. w sprawie określenia niektórych stanowisk pracy górniczej oraz stanowisk pracy zaliczanej w wymiarze półtorakrotnym przy ustalaniu prawa do górniczej emerytury lub renty (Dz.U. z 1995 r. Nr 2, poz. 8, dalej rozporządzenie);

- prawa procesowego, tj. art. 328 § 2 k.p.c. w związku z art. 391 § 1 k.p.c. przez sporządzenie uzasadnienia w sposób nieprzekonywujący;

- naruszenie art. 2 i art. 32 Konstytucji RP przez nierówne traktowanie ubezpieczonego.

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący powołał się na istotne zagadnienie prawne oraz zwrócił uwagę, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Odnośnie pierwszej kwestii zauważył, że w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, a mianowicie w jakich sytuacjach praca na stanowisku rzemieślnika zatrudnionego na odkrywce przy wykonywaniu bieżących robót montażowych, konserwacyjnych i remontowych, wymienionego w załączniku Nr 2 poz. 32 rozporządzenia może być zaliczona do pracy górniczej w myśl art. 50c ust. 2 pkt 4 ustawy emerytalnej, w szczególności wyjaśnienie, czy w ujęciu „bieżąca konserwacja agregatów i urządzeń wydobywczych” mieszczą się prace remontowe i montażowe (demontażowe). Z kolei skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, bowiem pobieżna ocena stanu faktycznego, przez Sąd Apelacyjny w Katowicach, doprowadziła do błędnej wykładni art. 50c ust. 1 pkt 4 ustawy emerytalnej.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną pozwany wniósł o odmowę przyjęcia jej do rozpoznania i zasądzenie od wnioskodawcy na rzecz organu rentowego kosztów postępowania kasacyjnego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Przepis art. 398⁹ § 1 k.p.c. ustanawia zamknięty katalog okoliczności uzasadniających przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania. W ten sposób wyznacza ramy badawcze sądu.

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania wskazuje na dwie okoliczności wymienione w powołanym wyżej art. 398⁹ § 1 k.p.c., a mianowicie oczywistą zasadność skargi (art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.) oraz występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.).

Wybrane podstawy sądu uwidaczniają błąd logiczny w konstrukcji podstaw przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania. Jeżeli skarżący wskazuje na przepisy prawa materialnego, w których występuje istotne zagadnienie prawne, to z istoty rzeczy nie mogą one równocześnie przemawiać za oczywistością wniesionego środka. Co wymaga wykładni nie może być oczywiste, a zatem co najmniej jedna z wybranych podstaw z założenia jest fałszywa.

Odnosnie podstawy z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. przypomnieć należy, że oczywiste jest to, co jest widoczne bez potrzeby głębszej analizy, czy przeprowadzenia dłuższych badań lub dociekań. Skarżący musi zatem wykazać, że wyrok zapadł z oczywistym, rażącym naruszeniem przepisów prawa lub podstawowych zasad obowiązujących w praworządnym państwie, widocznym na pierwszy rzut oka, bez konieczności przeprowadzenia bardziej szczegółowej analizy (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 17 marca 2016 r., II CSK 611/14, Legalis nr 1430479).

Skarżący we wniosku odwołuje się do ustawowej podstawy, a w petitum swego stanowiska akcentuje pobieżną ocenę materiału dowodowego, niezgodną z rzeczywistym stanem rzeczy, a tym samym błędną wykładnię art. 50c ust. 1 pkt 4 ustawy emerytalnej. Pierwsza część wniosku jest wadliwie zredagowana, gdyż w zakresie pobieżnej analizy dowodów nie wskazuje jakiegokolwiek podstawy prawa procesowego. W tej sytuacji nie jest rolą Sądu Najwyższego poszukiwanie podstawy prawnej, która uzasadnia przyjęcie skargi do rozpoznania. Już z tego powodu oczywista zasadność skargi kasacyjnej jest wątpliwa, nawet przy uwzględnieniu pozostałych norm prawa materialnego. Twierdzenia skarżącego, że w sprawie dokonano „pobieżnej oceny materiału dowodowego”, co miało

spowodować wydanie wadliwego orzeczenia nie dostarczają argumentów wskazujących na oczywistą zasadność skargi kasacyjnej. Samo niezadowolenie strony z rozstrzygnięcia zawartego w orzeczeniu Sądu drugiej instancji, jak również powołanie się na to, że inne osoby znajdujące się w podobnej sytuacji faktycznej co strona wnosząca skargę, uzyskały prawo do określonego świadczenia z systemu ubezpieczeń społecznych, nie mieszczą się w katalogu z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Skoro podstawą skargi kasacyjnej nie mogą być zarzuty dotyczące ustalenia faktów lub oceny dowodów (art. 398³ § 3 k.p.c.), to powołanie się na to, że Sąd drugiej instancji dokonał "pobieżnej oceny materiału dowodowego", nie może stanowić usprawiedliwionej przesłanki przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania (por. postanowienie Sądu Najwyższego dnia 4 kwietnia 2012 r., I UK 440/11, Legalis nr 526661). Oceny tej nie konwaliduje odwołanie się do art. 50c ust. 1 pkt 4 ustawy emerytalnej wraz z załącznikiem Nr 2 poz. 32 rozporządzenia, a nadto także zarządzenia Prezesa Zarządu Dyrektora Generalnego B. SA nr [...] z dnia 28 grudnia 2006 r., które określa stanowiska pracy górniczej. W tym ostatnim przypadku przedmiotem przedsądu nie może być cały akt prawny (zarządzenie), lecz tylko poszczególne przepisy. Przyjmując jednak, że ogólny osąd jest dostatecznie komunikatywny, to i tak nie realizuje ustawowej przesłanki przedsądu, gdyż pod pozorem negacji prawa materialnego zmierza do negowania ustaleń faktycznych Sądu II instancji. Ustalenie pracy w szczególnych warunkach to domena okoliczności faktycznych. Z pisemnych motywów zaskarżonego orzeczenia wynika, że zgromadzone w sprawie dowody nie pozwalają kwalifikować zatrudnienia skarżącego zgodnie z jego wnioskiem. Z tego względu oczywistość skargi można odkodować, jako oczywiste zaprzeczenie twierdzeń wnioskodawcy, co jednak nie jest tożsame z ustawową przesłanką przedsądu i z tego powodu tamuje dalszy bieg sprawy. W judykaturze utrwalone jest stanowisko, że za pracę górniczą w rozumieniu art. 50c ust. 1 pkt 4 ustawy emerytalnej nie może decydować ani rozporządzenie wykonawcze, ani tym bardziej wewnętrzne zarządzenie pracodawcy lub protokół komisji weryfikacyjnej kwalifikujący określone zatrudnienie jako pracę górniczą i wystawione na jego podstawie świadectwo wykonywania takiej pracy, ale rodzaj faktycznie wykonywanej pracy odpowiadający wymaganiom ustawowym. Wymienione akty i dokumenty nie mogą bowiem

przyznawać ubezpieczonym większych uprawnień niż uczynił to ustawodawca (por. np. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 28 kwietnia 2010 r., I UK 337/10, LEX nr 601991; z dnia 28 kwietnia 2010 r., I UK 339/09, LEX nr 607444; z dnia 12 maja 2010 r., I UK 30/10, LEX nr 590314; z dnia 16 marca 2011 r., I UK 331/10, LEX nr 811826).

Istotne zagadnienie prawne wymaga od skarżącego wskazania za pomocą wyvodu prawnego, na podstawie jakich norm (przepisów) zagadnienie powstało, jakie są możliwe interpretacje problemu i jakie jego rozstrzygnięcie proponuje skarżący (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 19 maja 2009 r., II PK 66/09, LEX nr 553691). Zagadnienie prawne to problem, który wiąże się z określonym przepisem prawa materialnego lub procesowego, którego wyjaśnienie ma znaczenie nie tylko dla rozstrzygnięcia innych podobnych spraw, ale także dla rozstrzygnięcia konkretnej, jednostkowej sprawy (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 2 marca 2012 r., I PK 158/11, LEX nr 1215116). Wskazanie zagadnienia prawnego uzasadniającego wniosek o rozpoznanie skargi kasacyjnej powinno nastąpić przez określenie przepisów prawa, w związku z którymi zostało sformułowane i wskazanie argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen. Dopiero wówczas Sąd Najwyższy ma podstawę do oceny, czy przedstawione zagadnienie jest rzeczywiście zagadnieniem „prawnym” oraz czy jest to zagadnienie „istotne” (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 23 marca 2012 r., II PK 284/11, LEX nr 1214575; z dnia 13 sierpnia 2002 r., I PKN 649/01, OSNP 2004 nr 9, poz. 158). Zakreślone ramy tej podstawy przedsądu korelują w naturalny sposób z funkcją skargi kasacyjnej. Jak powszechnie wiadomo, sąd kasacyjny nie jest sądem trzeciej instancji, a skarga kasacyjna nie jest środkiem zaskarżenia przysługującym od każdego rozstrzygnięcia sądu drugiej instancji kończącego postępowanie w sprawie z uwagi na przeważający w charakterze skargi kasacyjnej element interesu publicznego. Służy ona kontroli prawidłowości stosowania prawa, nie będąc instrumentem weryfikacji trafności ustaleń faktycznych stanowiących podstawę zaskarżonego orzeczenia.

Skarżący nie zdołał przekonać, że w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne. Argumentacja skargi nie przekonuje, czy obowiązek wykładni prawa winien koncentrować się na załączniku Nr 2 poz. 32 rozporządzenia (praca rzemieślnika

zatrudnionego stale na odkrywce, jak na str. 2 skargi), czy też zagadnienie wynika z wątpliwości interpretacyjnych na tle art. 50c ust. 1 pkt 4 ustawy emerytalnej, o czym jest mowa w uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Argumentacja Sądu drugiej instancji w przedmiocie kwalifikacji ustaleń faktycznych przez odmowę przyporządkowania prac wykonywanych przez ubezpieczonego, jako odpowiadających pracy przy bieżącej konserwacji agregatów i urządzeń wydobywczych, nie ma cech wykładni prawa, lecz polega na ocenie prawnej ustalonych faktów, należy więc do sfery jego stosowania. Przedstawiony w skardze kasacyjnej - jako przyczyna jej wniesienia - problem nie ma zatem znaczenia jurydycznego, a odnosi się wyłącznie do oceny stanu faktycznego sprawy, który - jak wynika z art. 398³ § 3 oraz art. 398¹³ § 2 k.p.c. – nie stanowi przedmiotu kontroli kasacyjnej (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 20 sierpnia 2014 r., I UK 91/14, Legalis nr 1450622). Należałoby też dodać, że o uznaniu pracy za pracę górniczą w rozumieniu przepisów ustawy o emeryturach i rentach nie decyduje treść dokumentów wydawanych przez pracodawcę, ale charakter czynności faktycznie wykonywanych przez pracownika (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 25 marca 1998 r., II UKN 570/97, OSNAPiUS 1999 nr 6, poz. 213 i z dnia 22 marca 2001 r., II UKN 263/00, OSNAPiUS 2002 nr 22, poz. 553).

Relację definicji pracy górniczej z art. 50c ust. 1 pkt 4 ustawy emerytalnej do opisu stanowiska pracy górniczej pod poz. 32 załącznika Nr 2 do rozporządzenia należałoby wyostrzyć przez wskazanie, iż ustawa w pracy górniczej ujmuje tylko „bieżącą konserwację agregatów i urządzeń wydobywczych”, natomiast praca określona pod poz. 32 załącznika Nr 2 do rozporządzenia zakresowo jest szersza, albowiem dotyczy też robót „montażowych” i „remontowych”. Wyżej już zauważono, że rozporządzenie nie może dowolnie rozszerzać pojęcia pracy górniczej, gdyż jest to domena ustawy. Gdyby nawet trzymać się tylko literalnej treści regulacji z poz. 32 załącznika Nr 2 do rozporządzenia, to należy przyjąć, że bieżący montaż konserwacja albo remont odnoszą się do urządzeń dotyczących bieżącego urabiania, ładowania oraz przewozu nadkładu i złoża, bieżącej konserwacji agregatów i urządzeń wydobywczych (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 12 grudnia 2011 r., I UK 120/11, LEX nr 1109261).

Zaprezentowane judykaty przeczą racjom skarżącego. Z tych względów orzeczono z mocy art. 398⁹ § 2 k.p.c. O kosztach postępowania orzeczono w myśl art. 98 § 1 k.p.c. w związku z § 10 ust. 4 pkt 2 w zw. z § 9 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz.U. z 2015 r., poz. 1804).